

Джаспер ДеВітт

ПАЦІЄНТ

З англійської переклав Вячеслав Пунько

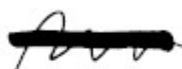
Київ
BOOKCHEF

2020

РОЮ, ЯКИЙ НАВЧИВ МЕНЕ БАЧИТИ НАЙКРАЩЕ
В СОБІ, А НЕ ГІРШЕ З ТОГО, ЩО УЯВЛЯЛИ
ПРО МЕНЕ ІНШІ.

ЦЕЙ РУКОПИС БУВ ОПУБЛІКОВАНИЙ У КІЛЬКОХ ПОСТАХ ІЗ ЗАГОЛОВКОМ «ЧОМУ Я МАЙЖЕ ПОКИНУВ МЕДИЦИНУ» НА MDCONFESSIONS.COM — НЕАКТИВНОМУ ВЕБ-ФОРУМІ ДЛЯ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКИЙ У 2012 РОЦІ ОТРИМАВ ОФЛАЙН-СТАТУС. ОДИН ІЗ МОЇХ ДРУЗІВ, ВИПУСКНИК ЄЛЬСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ 2011 РОКУ, ОСОБЛИВО ЗАЦІКАВЛЕНИЙ МЕДИЦИНОЮ, АРХІВУВАВ ПУБЛІКАЦІЇ І, ЗНАЮЧИ ПРО МІЙ ІНТЕРЕС ДО НІБИТО ПРАВДИВИХ ХОРРОР-ІСТОРІЙ, ЛЮБ'ЯЗНО ПОДІЛИВСЯ НИМИ. ЯК ВИ ЗАУВАЖИЛИ, АВТОР ОРИГІНАЛУ ПИСАВ ПІД ПСЕВДОНІМОМ, І ВСІ СПРОБИ РОЗПІЗНАТИ ЙОГО СПРАВЖНЮ ОСОБИСТІТЬ АБО ІНШИХ УЧАСНИКІВ ІСТОРІЇ БУЛИ МАРНИМИ, ОСКІЛЬКИ, ЩОБ УНИКНУТИ ЇХНЬОГО З'ЯСУВАННЯ, ВІН, ЙМОВІРНО, ЗМІНИВ НИЗКУ ІДЕНТИФІКАЦІЙНИХ ДЕТАЛЕЙ.

13 березня 2008 року

Я пишу це, оскільки не впевнений, чи причасний до якоїсь страшної таємниці, чи божевільний. Як для практикуючого психіатра, це, очевидно, невтішні новини і з точки зору етики, і з точки зору кар'єри. Одначе, оскільки не можу повірити в те, що я — божевільний, публікую цю історію. Бо ви, мабуть, єдині, хто може вважати, що таке можливо. Для мене це питання відповідальності перед людством.

Перш ніж розпочати, зауважу, що я хотів би бути більш конкретним у тому, що стосується імен і місць, про які тут згадую. Утім, мені потрібно не втратити роботу. І, попри унікальність мого випадку, я не хочу опинитися у чорних списках медичних і психіатричних закладів як людина, котра розголошує таємниці пацієнтів. Отже, події, які я описую в цьому обліковому записі, є правдивими. Імена та місця довелося змінити, аби зберегти

кар'єру, намагаючись водночас захистити своїх читачів.

Кілька деталей: ця історія трапилася на початку 2000-х років у державній психіатричній лікарні США. Моя наречена Джоселін — надзвичайно розумна, сумлінна і безмежно вродлива дівчина — вивчала творчість Шекспіра і зосередилася на своїй докторській дисертації про роль жінок у п'єсі про Короля Ліра. Через цю дисертацію, а також намагаючись залишитися якомога ближче до неї, я вирішив, що ходитиму на співбесіди лише у шпиталі Коннектикуту.

Потрапивши до однієї з найпрестижніших медичних шкіл Нової Англії та проживаючи в суворій та шанованій місцевості того ж регіону, мої наставники були особливо прискіпливими щодо мого подальшого професійного кроку. Призначення у маловідомі, із недостатнім фінансуванням шпиталі були для простих смертних із чортзна яких околиць, а не лікарів, які отримали дипломи із написом «Lux et Veritas», і, особливо, не для медиків, які, як і я, відчайдушно старалися під час навчання та практики.

З іншого боку, я не міг менше турбуватися про таку професійну перевагу. Невтішні спогади з дитинства про систему психічного здоров'я, а саме — як моя матір була поміщена в спеціальну лікарську установу з параноїдальною шизофренією, змусили мене більше зацікавитись подолан-

ням проблем у сфері медицини, ніж зайняттям високих посад.

Однак, аби влаштуватися на роботу навіть у найгірший шпиталь, мені знадобилися відгуки. Один із особливо примхливих лікарів, до яких я звернувся, знав завідувача сусідньої державної лікарні ще з часів навчання у медичній школі. Він сказав мені, що робота під керівництвом цієї жінки заважатиме мені навчатися шкідливим звичкам, і, можливо, наш «надмірно відчутний альтруїзм» буде для нас взаємовигідним. Я охоче погодився: почасти лише для того, аби отримати відгук, а ще тому, що лікарня — маленьке похмуре місце, яке рекомендував мені професор, і яке заради уникнення судового позову називатиму Психіатричною лікарнею штату Коннектикут, — повністю відповідала моїм уподобанням. Це був один із найбільш недофінансованих і корумпованих шпиталів у системі охорони здоров'я штату Коннектикут.

Якби я не був прихильником наукового мислення, яке не охоплює розгляд антропоморфізованих природних явищ, мені б і не здавалося, що під час першої поїздки до лікарні на співбесіду навіть атмосфера намагалася попередити мене. Якщо ви бували у Новій Англії навесні, то знаєте про раптові погодні неприємності. Адже, перепрошую в Фореста Гампа, клімат у Новій Англії — це як мішок із лайном: що б ви не отримали, воно смердітиме.

Але навіть за стандартами Нової Англії це був жахливий день. Вітер гуляв деревами і з силою скаженого бика ляснув спочатку мене, а потім мою автівку. Дощ тарабанів по лобовому склі. Дорога, яку я бачив лише завдяки напіввидимим склоочисникам, нагадувала темний вугільний шлях до чистилища, розмежованого тьмяним жовтим кольором і плівкою автомобілів, якими керували мандрівники, більше схожі на фантомів, ніж на справжніх людей. Туман наповнював повітря загрозливими, мовчазними кучерями, які поширювалися, змушуючи навігатор ризикувати на безлюдній сільській дорозі.

Щойно з туману почали вимальовуватися ознаки моєї зупинки, я з'їхав з дороги і почав наближатися до першого із того, що здавалося лабіринтом похмурих смуг, похованих у тумані. Якби не видрукувані вказівки Mapquest, я, мабуть, годинами блукав би, намагаючись знайти шлях угору гірськими стежками із серпантинами, які збивали з пантелику та знущалися над навігатором поміж горами до Психіатричної лікарні штату Коннектикут.

Але якщо заїзд до цього місця видався непріємним, то це була дрібниця порівняно із тим, що я відчув, заїхавши на парковку і вперше побачивши Психіатричну лікарню штату Коннектикут. Сказати, що місце справило на мене сильне і неприємне враження, було би найдипломатичнішою

оцінкою. Комплекс був надзвичайно величезним. Як для недостатньо профінансованого місця, він відображав своєрідний занепад колись шанованої установи, яку занедбано через нехтування. Коли я проїжджав повз покинуті, що перетворилися на руїни, будівлі, які, напевно, з вицвілої, розламаної червоної цегли та з'єденого плющем коричневого каменю зводили підопічні, я навряд чи міг уявити, що хтось тут колись працював, не кажучи вже про проживання в тих примарних гробницях, які нагадували величезний пам'ятник гнилі. Таким був шпиталь Психіатричної лікарні штату Коннектикут.

Біля центру кампусу, додаючи своїм покинутим братам жалюгідності, височіла будівля, яка, попри скорочення бюджету, була відкритою, — головний корпус лікарні. Навіть у своїй порівняно функціональній формі ця жахлива будівля з червоної цегли виглядала так, ніби створена для того, щоб зробити усе, що завгодно, окрім як розвіяти тіні у свідомості людини. Її піднесена форма, в якій переважали суворі прямі кути, з кожним вікном, закритим прямокутним отвором, здавалася дизайном, спрямованим на те, щоб посилити відчай і зробити життя людини ще похмурішим. Навіть масивні білі сходи, які вели до дверей будівлі, — єдине, що було додано для орнаменту, — більше нагадували щось вибілене, ніж пофарбоване. Дивлячись на це, я підсвідомо відчув фантомний запах

стерилізувальних речовин. Жодна будівля з тих, які я бачив, здавалося, не настільки досконало втілювала суворі, похмурі лінії.

Парадоксально, але інтер'єр будівлі був надзвичайно чистим і доглянутим, але безбарвним і суворим. Занудний працівник рецепції спрямував мене до кабінету завідувача на останньому поверсі. Ліфт кілька хвилин тихо гудів, перш ніж раптово і несподівано смикнувся на другому поверсі. Коли двері повільно відчинялися, я наблизився до іншої людини в ліфті. Але це був не один пасажир. А три медсестри, які зібралися навколо кушетки, що перевозила чоловіка. Чоловік був прив'язаний. Одначе, поглянувши на нього, я міг сказати, що це не пацієнт. На ньому була уніформа санітара. І він кричав.

«Пустіть мене!, — горланив чоловік. — Я з ним не закінчив!»

Не відповівши, дві медсестри заштовхали кушетку всередину ліфта, де третя — старша медсестра, темношкіра жінка з волоссям, зав'язаним у кумедний тісенький пучок, пішла за ним, цокаючи язиком, і теж натиснула на кнопку третього поверху.

«Шановний, любий Грехеме, — сказала вона. Її вимова була з ледь відчутним акцентом, який я розпізнав як ірландський. — Це вже втретє за цей місяць. Хіба ми не говорили тобі оминати ту кімнату боком?»

Спостерігаючи це, я наївно подумав, що це лікарня, яка справді потребує моїх знань і турботи. Отже, я не здивувався, коли мені одразу запропонували роботу, незважаючи на те, що під час співбесіди я пережив надзвичайний стрес через доктора Г., завідувачку лікарні.

Напевно, вас не шокує те, що робота в психіатричній лікарні, особливо у такій, штат якої недо-статньо наповнений, є одночасно і захопливою, і тривожною. Більшість наших пацієнтів звертали-ся по консультацію або були амбулаторними, і їхні випадки коливалися від наркоманії та звикання до розладів настрою, зокрема депресії та проблем, пов'язаних із занепокоєнням, а також до ши-зофреніків та психотиків і навіть невеликої групи пацієнтів із розладами харчування. Як державний заклад, ми маємо допомагати всім, хто зверта-ється до нас, і, зазвичай, вони трохи відійшли від системи, вміють думати та мають певні фінансові обмеження. Зміни в системі психічного здоров'я, як політичні, так і економічні, означають, що у нас є лише невелика довгострокова служба. Більшість страхових компаній не платять за постійний до-гляд, більшість становлять приватні пацієнти та ті, ким опікується держава.

У цих стінах ви зустрінете людей з погляда-ми на світ, які були б сумно-кумедними, якби не завдали стільки страждань. Приміром, один із моїх пацієнтів відчайдушно намагався сказати

мені, що студентський клуб в одному елітному університеті тримає в підвалі місцевого ресторану якогось гігантського монстра-людоджера з невимовною назвою, і що саме цей клуб згодував цьому монстру його кохану. Щоправда, чоловік пережив психотичний розлад і вбив свою кохану. Інший пацієнт водночас був впевнений, що в нього закохався мультиплікаційний персонаж, і прийшов на короткочасний курс лікування після того, як його заарештували за переслідування художника. Упродовж перших місяців мені було складно навчитися, що ти не можеш показати людині, у якої марення, що саме є реальним, а що — ні. Це не допомагає, і пацієнти просто починають злитися.

Потім були троє або більше людей похилого віку, кожен із яких думав, що він — Ісус. Коли вони опинилися в одній палаті, то кричали одне на одного. Один із них — професор семінарії — знався на теології. Він вигукував випадкові цитати із учень Святого Томи Аквінського, ніби це якимось робило його претензії на титул Спасителя більш автентичними. Знову ж таки, було б смішно, якби їхня ситуація не була настільки гнітючою.

Але навіть серед такої компанії у кожному шпиталі є хоча б один пацієнт, дивний навіть для психіатричного відділення. Я говорю про людину, від якої відмовились навіть лікарі й, незважаючи на свій досвід, усі намагаються триматися якнайдалі. Цей пацієнт, очевидно, божевільний, але

ніхто не знає, як так сталося. Однак вони знають, що, намагаючись це зрозуміти, у вас теж «дах поїде».

Наш випадок був особливо дивним. Отож, цю людину привезли в лікарню ще маленькою дитиною і йому якось вдалося затриматися в ній більше ніж на двадцять років, незважаючи на те, що йому так і не вдалося встановити діагноз. У нього було ім'я, але мені сказали, що ніхто в шпиталі його не пам'ятає, тому що його справа вважалася настільки непереборною, що ніхто більше не хотів читати його досьє. Коли люди мушили говорити про нього, то називали його «Джо».

Я кажу про нього, тому що ніхто не розмовляв із ним. Джо ніколи не виходив зі своєї палати, ніколи не приєднувався до групової терапії, не спілкувався з жодним психіатричним чи терапевтичним персоналом, і багато хто заохочував інших просто триматися подалі від нього. Мабуть, будь-який контакт із людьми, навіть із кваліфікованими фахівцями, погіршив його стан. Єдині люди, які регулярно його бачили, — це санітари, які мушили змінити простирадла чи забрати тарілку або дати нову порцію їжі, та медсестра, яка мала переконатися, що він приймає ліки. Ці візити зазвичай були моторошними і завжди закінчувались тим, що члени персоналу, які були до цього залучені, виглядали так, ніби за змоги вип'ють усі алкогольні напої у крамниці. Пізніше я дізнався, що

Ґрехем, якого я бачив зв'язаним, коли прийшов на співбесіду, щойно вийшов із кімнати Джо. Як новоспечений психіатр, я мав доступ до його медичної карти, але інформації там було обмаль. Карта була надзвичайно тонкою. Здавалося, вона охоплювала дані минулого року, і була схожа на звіт про відпуск м'яких антидепресантів і седативних засобів. Найдивовижнішим було те, що у картках, які мені дозволяли переглядати, його повне ім'я було вилучено, і для ідентифікації залишилось лише стисле прізвище «Джо».

Будучи молодим, амбітним лікарем, успішним у здобутті вчених ступенів, і не дуже скромним, я був зачарований цим таємничим пацієнтом. І щойно почув про нього, вирішив, що зможу його вилікувати. Спочатку я згадував це лише як своєрідний жарт, і ті, хто мене почув, сміялися з цього, як з милого, юнацького ентузіазму.

Проте була одна медсестра, якій я серйозно довірив таємницю про своє бажання. Це та сама медсестра, яку я бачив, коли вона піклувалася про того зв'язаного Ґрехема. З поваги до неї та її сім'ї називатиму її Нессі. І саме з неї ця історія починається.

Я повинен дещо розказати про Нессі й те, чому я повідомив їй, зокрема, про свою мету. Нессі працювала в лікарні з часу еміграції з Ірландії в ролі новоспеченої медсестри в 70-х роках. Технічно вона була директором із догляду і працювала лише

в денну зміну, але їй завжди здавалося, що треба тримати руку на пульсі, тож вам могло би здатися, що вона тут жила.

Нессі була надзвичайним джерелом комфорту як для мене, так і для інших лікарів і терапевтів, тому що керувала тісним судном, яке виходило за межі не лише медсестер, а також санітарів та опікунського персоналу. Нессі, здавалося, знала, як вирішити практично *будь-яку* проблему. Якщо пацієнту потрібно було заспокоїтись, Нессі була там. У неї було тьмяне чорне волосся, зібране в незграбний пучок, а гострі зелені очі блищали від її прищипуватого обличчя. Якщо пацієнт відмовляється приймати ліки, Нессі його вмовить. Якщо член персоналу з незрозумілої причини був відсутній, Нессі, здавалося, завжди була на його місці, щоб прикрити. Якби це місце згоріло, я впевнений, що Нессі була б тією, хто би сказав архітектору, як реставрувати будівлю.

Іншими словами, якщо ви хотіли дізнатися, як все працює зсередини, або хотіли отримати будь-яку пораду, ви мали б поговорити із Нессі. Лише це було б достатньою причиною, аби змусити мене підійти до неї з моїм доволі наївним прагненням. Але була ще одна причина, окрім іншого, що я вказав, — це те, що Нессі була медсестрою, яка виконувала завдання — давала Джо ліки. Отож, вона була однією з небагатьох людей, які регулярно з ним спілкувалися.